

תוצאי בריאות פיזיים ארוכי טווח ותמותה בצאצאיהן ("הדור השני") של שורדות שואה ישראליות שבעצמן נולדו במהלך מלחמת העולם השנייה

שי יוסף לובל^{1,2}, ריטה דכטיאר¹, ליטל קינן-בוקר^{1,2}

¹המרכז הלאומי לבקרת מחלות (ICDC), משרד הבריאות, ²בית הספר לבריאות הציבור, אוניברסיטת חיפה

רקע

מחקרים אפידמיולוגיים מצביעים על שכיחות גבוהה יותר של תחלואה כרונית בשורדי שואה. מנגד, בריאותם הפיזית של בני הדור השני לא קיבלה התייחסות מחקרית רחבה, למרות עדויות להשפעותיה הבינ-דוריות של חשיפה הורית ללחץ נפשי ולמחסור תזונתי מתמשך.

מטרות

מחקר גישושי זה נועד להשוות היארעות סרטן, שבץ מוחי, אי ספיקת כליות סופנית, ביצוע ניתוחים בריאטריים (כמדד להשמנה קיצונית), הימצאות סוכרת, נטל תחלואה כרונית ותמותה בקרב צאצאי שורדות שואה לעומת קבוצת השוואה.

שיטות

עוקבה היסטורית של 44,131 ישראלים שנולדו בין השנים 1960–1990 לאימהות ילידות 1940–1945 הופקה מנתוני מרשם התושבים בישראל. קבוצת החשופים (N=20,193) כללה צאצאים לאימהות שנולדו במדינות שהיו תחת השלטון הנאצי או בהשפעתו; קבוצת הלא-חשופים (N=23,938) כללה צאצאים לאימהות ממוצא אירופי שלא נחשפו לשואה. העוקבה הוצלבה עם רישומים לאומיים שונים ורישום התמותה וסיבות המוות במשרד הבריאות. נטל התחלואה הוגדר כסכום המחלות הכרוניות וחולק, קטגורית, ל-0, 1, 2+. בוצעו מודלים של רגרסיה לוגיסטית רב-משתנית וסיכונים יחסיים, עם תקנון לעוקבת לידה ולמין. מכיוון שהמדגם כלל אחאים, בוצעו ניתוחי רגישות באמצעות מודלים מבוססי אשכולות ברמת האם.

תוצאות

בני הדור השני (51% גברים) היו מבוגרים יותר ($p < 0.001$) מקבוצת הלא-חשופים (51% גברים, טבלה 1). לאחר תקנון, נמצא כי השימוש בניתוחים בריאטריים גבוה יותר בקבוצת החשופים בכלל (Odds ratio, OR=1.24, 95% confidence interval, CI) ובנשים בפרט (OR=1.22 95%CI 1.01-1.47). שכיחות הסרטן בקרב נשים בקבוצת החשופים הייתה גבוהה במידה גבולית (OR=1.11, 95%CI 0.99-1.24). לא נמצאו הבדלים בתוצאים האחרים. בקרב מי שנפטרו בתקופת המעקב (חשופים: N=553, 2.7%; לא-חשופים: N=647, 2.7%), גיל התמותה החציוני, הסיכון לתמותה וסיבותיה לא נבדלו בין הקבוצות. המודלים מבוססי אשכולות אחאים הניבו אומדני אפקט ורווחי סמך דומים מאוד למודלים המקוריים.

מסקנות והמלצות

לבני הדור השני, בעיקר נשים, היו סיכויים גבוהים יותר לעבור ניתוחים בריאטריים, ממצא המרמז על שיעור גבוה יותר של השמנה, וכן סיכוי גבולי גבוה יותר לסרטן, דבר המצביע על קבוצה בעלת פוטנציאל לסיכון מוגבר. ממצאים אלה מעלים צורך בשקילת המלצות למניעה וליתור מוקדם לבני הדור השני, ובעיקר לנשים, כקבוצה בעלת פוטנציאל לסיכון מוגבר לתחלואה כרונית. מחקרי המשך נדרשים לצורך ביסוס תשתית ראייתית לצמצום פערים בריאותיים.

טבלה 1: מאפייני אוכלוסיית המחקר

משתנה	חשופים (N=20,193)	לא-חשופים (N=23,938)
מין		
גברים	10,368 (51.3%)	12,287 (51.3%)
נשים	9,825 (48.7%)	11,651 (48.7%)
*עוקבת לידה		
1960-1969	9,511 (47.1%)	10,084 (42.1%)
1970-1979	9,472 (46.9%)	11,622 (48.6%)
1980-1990	1,210 (6.0%)	2,232 (9.3%)
*מספר ילדים לאם		
1-2	7,180 (35.6%)	6,561 (27.4%)
3-4	10,836 (53.7%)	13,445 (56.2%)
5+	2,177 (10.8%)	3,932 (16.4%)

* $p < 0.001$